

Akateeminen väitöskirja,
joka Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan
suostumuksella esitetään julkisesti tarkastettavaksi
Lapin yliopiston luentosalissa 3 tammikuun 28. päivänä 2022 klo 12.

IRTI VAKIOSOPIMUSTOIMINNAN POLKURIIPPUVUUDESTA ENNAKOIVALLA SOPIMISELLA

Empiirinen tutkimus pankkien yritysluottosopimuksista

Piia Kaave

KAUPPAKAMARI 2022

Lapin yliopisto
Oikeustieteiden tiedekunta

Väitöskirjan ohjaajat:
Professori Soili Nystén-Haarala
Professori Kalle Määttä

Väitöskirjan esitarkastajat:
Dosentti, sopimusstrategi, KTT, VT Helena Haapio
Dosentti, lakiasiaintohtaja, OTT Sakari Wuolijoki

Vastaväittäjä:
Dosentti, lakiasiaintohtaja, OTT Sakari Wuolijoki

© 2022 Helsingin Kamari Oy ja tekijä

ISBN 978-952-246-788-1

Kannen suunnittelu: Lumimarja Terttu Rönkkö

Taiton suunnittelu: Maria Mitrinen

Sivunvalmistus: Lumimarja Terttu Rönkkö

Paino: Meedia Zone OÜ, Viro 2022

Amat Victoria Curam

SISÄLLYS

	TIIVISTELMÄ	IV
	ABSTRACT	VI
	ESIPUHE	VIII
	LYHENTEET	XI
	TAULUKOT JA KUVIOT	XII
	JULKAISUT	XIII
1.	JOHDANTO	1
1.1	TUTKIMUSKOHDDE OSANA TOIMINTAYMPÄRISTÖÄ	1
1.2	TUTKIMUKSEN TAVOITE, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN RAJAUS	4
1.3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	7
1.4	TUTKIMUSMETODIT	9
1.4.1	Yleiset tutkimusmenetodit	9
1.4.2	Empiirisen tutkimuksen menetodit	13
1.5	EMPIIRISEN TUTKIMUSAINESTON KERUU, HALLINTA JA ANALYYSI	15
1.6	SUHDE AIELMPAAN TUTKIMUKSEEN	19
1.7	KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ	22
1.8	TUTKIMUKSEN RAKENNE	25

2.	KKO 2016:10 – KAKSI ERI NÄKÖKULMAA (ARTIKKELI IV)	28
2.1	TAUSTAA	28
2.2	SOPIMUSOIKEUS	30
2.3	ENNAKOIVA SOPIMINEN	34
3.	VAKIOSOPIMUKSET	38
3.1	VAKIOSOPIMUKSET JA SOPIMUSOIKEUS	38
3.2	INFORMAATIOVELVOLLISUUKSISTA	42
3.3	VAKIOEHTOISTEN YRITYSLUOTTOSOPIMUSTEN SÄÄNTELYSTÄ	45
3.4	INFORMAATIOVELVOLLISUUKSISTA YRITYSLUOTTOTOIMINNASSA	47
4.	ENNAKOIVA SOPIMINEN	54
4.1	MITÄ ON ENNAKOIVA SOPIMINEN?	54
4.2	INFORMAATIO MAHDOLLISUUTENA	57
4.2.1	Informaation kaksi eri näkökulmaa	57
4.2.2	Informaation epätäydellisyys ja epäsymmetrisyys	58
4.2.3	Yhteinen ymmärrys ja luottamus	61
4.3	MUOTOILUAJATELUN HYÖDYNTÄMINEN ENNAKOIVASSA SOPIMISESSA	65
5.	SOPIMUKSET OSANA LIIKETOIMINTAA JA KILPAILUKYKYÄ	69
5.1	SOPIMUKSET LIIKETOIMINNAN OSANA	69
5.2	SOPIMUKSET KILPAILUEDUN LÄHTEENÄ	70
5.2.1	Markkinalähtöinen ja resurssiperusteinen lähestymistapa kilpailuetuun	70
5.2.2	Organisaation resurssit kilpailuedun lähteenä	72
5.3	PARADIGMAN MUUTOS	74
5.3.1	Yksilön osaamisesta organisaation osaamiseen	74
5.3.2	Organisaation sopimusosaaminen strategisena resurssina	79

6.	TUTKIMUSTULOKSET	82
6.1	YLEISTÄ	82
6.2	SOPIMUS JA SOPIMINEN KÄSITTEINÄ (ARTIKKELIT I JA III)	84
6.3	SOPIMUSTEN TARKOITUS JA TAVOITTEET (ARTIKKELIT I JA III)	85
6.4	HYVÄN SOPIMUKSEN OMINAISUUDET (ARTIKKELI III)	88
6.5	VAKIOSOPIMUSTEN KESKEISET HYÖDYT JA ONGELMAKOHDAT (ARTIKKELIT I JA III)	92
6.6	SOPIMUSPROSESSIT (ARTIKKELIT I, II JA III)	98
6.7	VAKIINTUNUT TAPA TOIMIA (ARTIKKELIT II JA III)	106
6.8	KAKSI ERI SOPIMUSMAAILMAA (ARTIKKELIT II JA III)	115
6.9	SOPIMUSOSAAMINEN (ARTIKKELIT I JA III)	117
6.10	ONKO SOPIMUSTOIMINNASTA LUOTAVISSA KILPAILUETU? (ARTIKKELIT I JA III)	119
6.11	YHTEENVETO	124
7.	LOPUKSI	127
7.1	JOHTOPÄÄTÖKSET	127
7.2	TUTKIMUKSEN ARVIOINTI	133
7.2.1	Hyvä tieteellinen käytäntö ja tutkimuksen eettisyys	133
7.2.2	Tutkimuksen luotettavuus	134
7.2.3	Tutkimuksen arvio	137
7.3	JATKOTUTKIMUS	138
	LÄHTEET	141
	LIITTEET	170
	ALKUPERÄISET JULKAISUT	189
	ARTIKKELI I	189
	ARTIKKELI II	227
	ARTIKKELI III	270
	ARTIKKELI IV	317